

I.2 ความหมายของการพัฒนา

(Definition of Development)

ขอขอบคุณ ดร. สมนิมิตร พุกงาม
ภาควิชาอนุรักษวิทยา คณะวนศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ความหมายของการพัฒนา

การพัฒนา หมายถึง ทำให้มั่นคง ทำให้ก้าวหน้า การพัฒนาประเทศก็คือการทำให้บ้านเมืองมั่นคงมีความเจริญ ความหมายของการพัฒนาประเทศก็เท่ากับตั้งใจที่จะทำให้ชีวิตของแต่ละคนมีความปลอดภัย มีความเจริญ มีความสุข

<http://www.swu.ac.th/royal/book4/b4c5.html>

การพัฒนาต้องทำตามขั้นตอน

**“การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามขั้นตอนต้อง
สร้างพื้นฐาน คือความ “พอมิ พอกิน พอใช้” ของ
ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการ
และอุปกรณ์ที่ประหยัดแต่ถูกต้องตามหลักวิชาการ
เมื่อได้ปูพื้นฐานความมั่นคง พร้อมพอควรและปฏิบัติ
ได้แล้ว จึงค่อยสร้างเสริมความเจริญและฐานะ
เศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป**

... การพัฒนาประเทศจะบรรลุผลตามเป้าหมายได้มากน้อยเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยประกอบการหลายอย่าง. อย่างแรก **ต้องมีคนดี คือมีปัญญา มีความรับผิดชอบ มีความวิริยะอุตสาหะ เป็นผู้ปฏิบัติ.** อย่างที่สอง **ต้องมีวิทยาการที่ดี เป็นเครื่องใช้ประกอบการ.** อย่างที่สาม **ต้องมีการวางแผนที่ดี ให้พอเหมาะพอควรกับฐานะ เศรษฐกิจ และทรัพยากรที่มีอยู่ โดยคำนึงถึงประโยชน์อันพึงประสงค์ของประเทศและประชาชน เป็นหลักปฏิบัติ.** บัณฑิตเป็นผู้มีปัญญาความสามารถสูง เพราะได้รับการศึกษาอบรมมาก ย่อมเป็นที่หวังของคนทั่วไปว่าจะเป็นการกำลังสำคัญในการปฏิบัติบริหารงานของชาติ. ดังนั้น ทุกคนจึงควรจะได้ถือเป็นภาระหน้าที่ ที่จะต้องใช้ปัญญา ความรู้ ความสามารถของตนรับใช้สังคม และพัฒนาชาติบ้านเมืองให้เกิดประโยชน์สูงสุดเท่าที่จะทำได้. ..."

พระบรมราโชวาท ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ณ อาคารจักรพันธ์เพ็ญศิริ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๓๕⁴

คน...หัวใจของการพัฒนา

"การพัฒนาบ้านเมืองให้เจริญยิ่งขึ้นไปนั้น ย่อมต้องพัฒนาบุคคลก่อน เพราะถ้าบุคคลอันเป็นองค์ประกอบของส่วนรวมไม่ได้รับการพัฒนาแล้ว ส่วนรวมจะเจริญและมั่นคงได้ยากยิ่ง การที่บุคคลจะพัฒนาได้ก็ด้วยปัจจัยประการเดียว คือ **การศึกษา** ซึ่งแบ่งเป็นสองส่วน คือ **การศึกษาวិชาการ (Academic Learning)** กับ **การอบรมบ่มนิสัย (Spiritual Development)** ให้เป็นผู้มี **จิตใจใฝ่ดีใฝ่เจริญ มีปกติ ละอายชั่วกลัวบาป** การพัฒนาบุคคลจะต้องพัฒนาให้ครบถ้วนทั้งสองส่วน เพื่อให้บุคคลได้มีความรู้ไว้ใช้ประกอบการและมีความดีไว้เกื้อหนุนการประพฤติปฏิบัติทุกอย่างให้เป็นไปในทางที่ถูกต้องควร และอำนวยผลเป็นประโยชน์ที่พึงประสงค์"

พระราชดำรัส สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พระราชทานแก่ผู้นำเยาวชนและเจ้าหน้าที่ ณ สำนักจิตรลดาโรฐาน เมื่อ 14 ตุลาคม 2512

การพัฒนาต้องรู้จักพื้นที่และไม่ติดตำรา

“...ในการสร้างความเจริญก้าวหน้านี้ ควรอย่างยิ่งที่จะค่อยสร้างค่อยเสริมทีละเล็กทีละน้อยให้เป็นลำดับ ให้เป็นการนำไปพิจารณาไป และปรับปรุงใหม่ ไม่ทำด้วยการเร่งรีบ ตามความกระหายที่จะสร้างของใหม่ เพื่อความแปลกใหม่ เพราะความจริง สิ่งใหม่แท้ ๆ นั้นไม่มี สิ่งใหม่ทั้งปวงย่อมสืบเนื่องมาจากสิ่งเก่า และต่อไปย่อมจะต้องเป็นสิ่งเก่า...”

การพัฒนาต้องได้ประโยชน์ร่วมกัน

“...การวางตัวของแต่ละคน ที่ยากนักที่จะปฏิบัติให้ถูกต้องตามหน้าที่ และให้เป็นประโยชน์ อาจจะนึกว่าพูดแต่ให้ทำประโยชน์ต่อส่วนรวมเท่านั้น ไขแล้วต้องทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ก็เพราะเหตุว่าประโยชน์ส่วนรวมนี้ เป็นประโยชน์ส่วนตัว แต่ละคนต้องการให้ประโยชน์ส่วนตัวสำเร็จ คือมีความพอใจนี้เอง แต่ว่าถ้าไม่คิดถึงประโยชน์ส่วนรวม ก็ไม่ได้ประโยชน์ส่วนตัว เพราะว่าถ้าส่วนรวมไม่ได้รับประโยชน์ ส่วนตัวพังแน่ นี่เป็นข้อที่สำคัญ ฉะนั้นความรู้สึกหรือข้อสังเกตอันนี้เป็นจุดสำคัญมาก ที่จะต้องทำความเข้าใจกับตัวเอง ว่าประโยชน์ส่วนตัวนั้นคือประโยชน์ส่วนรวม หรือจะว่าประโยชน์ส่วนรวมนั้นคือประโยชน์ส่วนตัว พูดกลับกันได้”

พระราชดำรัส เมื่อ 4 ธันวาคม 2540

ตัวอย่างการพัฒนาตามพระราชดำริ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

1. Awareness
2. Interest
3. Evaluate
4. Trial
5. Adoption

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงปลูกฝังแนวพระราชดำริให้ประชาชนรับไปปฏิบัติ โดยให้วงจรการพัฒนาดำเนินไปตามครรลองธรรมชาติ กล่าวคือ

1. ทรงสร้างความตระหนักแก่ประชาชนให้รับรู้ (Awareness)

ทุกครั้งเมื่อพระองค์เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมประชาชนในทุกภูมิภาคต่าง ๆ จะทรงมีพระราชปฏิสันถารให้ประชาชนได้รับทราบถึงสิ่งที่ควรรู้ เช่น การปลูกหญ้าแฝกจะช่วยป้องกันดินพังทลาย และใช้ปุ๋ยธรรมชาติจะช่วยประหยัดและบำรุงดิน การแก้ไขดินเปรี้ยวในภาคใต้สามารถกระทำได้ การตัดไม้ทำลายป่าจะทำให้ฝนแล้ง เป็นต้น ตัวอย่างพระราชดำรัสที่เกี่ยวกับการสร้างความตระหนักให้แก่ประชาชน ได้แก่ “....ประเทศไทยนี้เป็นที่ที่เหมาะสมมากในการตั้งถิ่นฐาน แต่ว่าต้องรักษาไว้ ไม่ทำให้ประเทศไทยเป็นส่วนเป็นนากลายเป็นทะเลทราย ก็ป้องกัน ทำได้....”

<http://www.swu.ac.th/royal/book4/b4c5.html>

2. ทรงสร้างความสนใจแก่ประชาชน (Interest)

**โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริใน
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่มีนามเรียกขานแปลกหู
ชวนฉงน น่าสนใจติดตามอยู่เสมอ เช่น โครงการแก้ม
ลิง โครงการแก่งดิน โครงการเส้นทางเกลือ โครงการ
น้ำดีไล่น้ำเสีย หรือโครงการน้ำสามรส เหล่านี้ เป็นต้น
ล้วนเชิญชวนให้ติดตามอย่างใกล้ชิด แต่พระองค์ก็มี
พระราชาธิบายแต่ละโครงการอย่างละเอียด เป็นที่
เข้าใจอย่างรวดเร็วแก่ประชาชนทั่วประเทศ**

3. ทรงใช้เวลาในการประเมินค่าหรือประเมินผล (Evaluate)

ด้วยการศึกษาหาข้อมูลต่าง ๆ ว่าโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระองค์นั้นเป็นอย่างไร สามารถนำไปปฏิบัติได้ในส่วนของตนเองหรือไม่ ซึ่งยังคงยึดแนวทางที่ให้ประชาชนเลือกการพัฒนาด้วยตนเองที่ว่า

“....ขอให้ถือว่าการงานที่จะทำนั้นต้องการเวลา เป็นงานที่มีผู้ดำเนินมาก่อนแล้ว ท่านเป็นผู้ที่จะเข้าไปเสริมกำลัง จึงต้องมีความอดทนที่จะเข้าไปร่วมมือกับผู้อื่น ต้องปรองดองกับเขาให้ได้ แม้เห็นว่ามีจุดหนึ่งจุดใดต้องแก้ไขปรับปรุงก็ต้องค่อยพยายามแก้ไขไปตามที่ถูกต้อง....”

4. ขั้นตอนทดลอง (Trial)

เพื่อทดสอบว่างานในพระราชดำริที่ทรงแนะนำจะได้ผลหรือไม่ ซึ่งบางกรณีหากมีการทดลองไม่แน่ชัดก็จะมิให้เผยแพร่แก่ประชาชน หากมีผลการทดลองจนแน่พระราชหฤทัยแล้วจึงจะออกไปสู่สาธารณชน เช่น ทดลองปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำนั้น ได้มีการค้นคว้าหาความเหมาะสมและความเป็นไปได้จนทั่วทั้งประเทศว่าดียิ่ง จึงนำออกเผยแพร่แก่ประชาชน เป็นต้น

5. ขั้นตอนยอมรับ (Adoption)

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินั้น เมื่อผ่านกระบวนการมาหลายขั้นตอน บ่มเวลาการทดลองมาเป็นเวลานาน ตลอดจนทรงให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนา อันเนื่องมาจากพระราชดำริและสถานที่อื่น ๆ เป็นแหล่งสาธิตที่ประชาชนสามารถเข้าไปศึกษาดูได้ถึงตัวอย่างแห่งความสำเร็จ ดังนั้น แนวพระราชดำริของพระองค์จึงเป็นสิ่งที่ราษฎรสามารถพิสูจน์ได้ว่าจะได้รับผลดีต่อชีวิต และความเป็นอยู่ของตนได้อย่างไร

**แนวพระราชดำริทั้งหลาย นับเป็นพระมหา
กรุณาธิคุณอันใหญ่หลวงที่ได้พระราชทานแก่ปวงไทย
ตลอดเวลามากกว่า 50 ปี จึงกล่าวได้ว่า พระราชกรณีย
กิจของพระองค์นั้นสมควรอย่างยิ่งที่ทวยราษฎร์จักได้
เจริญรอยตามเบื้องพระยุคลบาท ตามที่ทรงแนะนำสั่ง
สอน อบรมและวางแนวทางไว้เพื่อให้เกิดการอยู่ดีมีสุข
โดยถ้วนเช่นกัน**

สรุป

- สิ่งที่ทรงนำมาใช้เป็นแนวทางการพัฒนา **ทรงเน้นหนักที่จะให้ประชาชนพึ่งตนเองได้อย่างค่อยเป็นค่อยไป**

- **เครื่องมือที่ทรงใช้ในการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อพึ่งตนเอง** คือ จัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 6 แห่ง

- ใช้บริการจากเจ้าหน้าที่ของรัฐในระบบ **One Stop Service** อันกลายเป็นมิติใหม่ของการพัฒนาเพื่อพึ่งตนเองได้ในปัจจุบัน

- การหาแนวทางพัฒนาทรัพยากรบุคคลของประเทศให้พึ่งตนเองได้ เป็นงานที่หนักและท้าทายความสามารถยิ่งนัก เพราะ**ต้องเริ่มจากตนเองที่เรียกว่าระเบิดจากภายในและพัฒนาไปตามขั้นตอน** โดยต้องให้เกิดความเชื่อมโยง (Linkage) ของกิจกรรม เพื่อให้ครอบครัวเข้มแข็ง ชุมชนเข้มแข็ง บนพื้นฐานของความร่วมมือ และสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคล กับระบบที่จะทำให้เกิดความยั่งยืน ซึ่งใช้ระยะเวลาอันยาวนานยิ่ง

เพราะมีขั้นตอนและสาระที่ต้องทำคือ

1. เริ่มด้วยการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า เพื่อให้พอมี พอกิน พอใช้
2. การพัฒนาต้องพึ่งตนเองและร่วมมือกัน ไม่ติดตำรา และสร้างคนให้สมบูรณ์ ทั้งด้านความรู้ และจิตใจฝ่ดี
3. ส่งเสริมความรู้และเทคโนโลยีการสมัยใหม่ที่เหมาะสม เพื่อสามารถเชื่อมโยงเศรษฐกิจพอเพียงกับเศรษฐกิจการค้าได้อย่างดี
4. ส่งเสริมปรับปรุงคุณภาพสิ่งแวดล้อม รวมถึงการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากร ธรรมชาติ
5. การพัฒนาต้องเป็นไปตามขั้นตอน ตามลำดับความจำเป็น ประหยัด และ สอดคล้องกับสภาพภูมิศาสตร์ ภูมิวัฒนธรรม บนความเชื่อที่ว่า ประโยชน์ส่วนรวมคือประโยชน์ ส่วนตน

สวัสดี